

နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်

လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့်
အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်

ICCPR

နိုင်ငံသားနှင့်
နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာ

နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့်
နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်

လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့်
အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်

နိုင်ငံသားနှင့်
နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာ

International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)
- Guide for Ratification and Implementation

© Centre for Civil and Political Rights (CCPR-Centre), 2017

ယခုစာအုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာကို အသိအမှတ်ပြု၍ ဖော်ပြသုံးစွဲမည်ဆိုပါက ထပ်မံဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

ယခုလမ်းညွှန်ကို ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအဖွဲ့ဝင်ဟောင်းဖြစ်သူ တရားသူကြီး *Krister Thelin* နှင့် ပူးပေါင်းလက်တွဲ၍ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာက ထုတ်ဝေသည်။

UK Foreign & Commonwealth Office ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

စာအုပ်အပြင်အဆင် - CCPR-Centre

ဘာသာပြန် - Equality Myanmar

ISBN: 978-616-7898-34-6

Centre for Civil and Political Rights (CCPR-Centre)

Rue de Varembé 1

PO Box 183

1202 Geneva, Switzerland

Tel: +41 (0) 22 33 22 555

Email: info@ccprcentre.org

မာတိကာ

အမှာ	i
မိတ်ဆက်	ii
1. အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးခြင်းလား၊ အဆင့်လိုက်မဟုတ်ဘဲ တခါထဲ လက်မှတ်ထိုးခြင်းလား။	1
2. အတည်ပြုလက်မှတ်မထိုးမှီနှင့် ထိုးပြီးချိန်၊	2
3. ခြွင်းချက်ထား လက်မှတ်ထိုးခြင်း	4
4. နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် - သုံးသပ်ချက်	5
5. အပိုဒ်များနှင့် စိတ်ဝင်စားစရာအကြောင်းအချက်များ	8

အမှာ

နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် (International Covenant on the Civil and Political Rights- ICCPR) သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကို တရားဝင်ကာကွယ်ပေးထားသည့် နိုင်ငံတကာစာချုပ်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများနှင့် အထူးသက်ဆိုင်သည့် အဓိကစာချုပ်ကြီးဖြစ်သည့် ယခုစာချုပ်ကို ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံကနေ၍ ၁၉၆၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၁၆) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုပြဌာန်းနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် မတ်လ (၂၃) ရက်နေ့တွင် စာချုပ်အသက်ဝင်လာသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအထိ ဤစာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားသောနိုင်ငံစုစုပေါင်း (၁၆၉) နိုင်ငံရှိလာပြီဖြစ်သည်။ တရုတ်၊ ကိုရီးယား၊ ကျား၊ နာဂါ၊ ပီလောနှင့် စိန့်လူးစ်ကပ်နိုင်ငံ (၆) နိုင်ငံက ပမာဏလက်မှတ်ထိုးထားသည်။ ကုလ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံ(၂၂) နိုင်ငံမှာ လက်မှတ်လုံးဝမထိုးသေးချေ။ ထိုနိုင်ငံများမှာ အာဂျင်တီးနား၊ ဘာဟူဒါ၊ ဘူတန်၊ ဘရူနိုင်း၊ ကွတ်ခ်အိုင်းလန်၊ ဖိဂျီ၊ ဟိုလီဆီး၊ ကာရီဘာတီ၊ မလေးရှား၊ မာရှယ်အိုင်းစံလန်၊ မိုင်ခရိုနီးရှား၊ မြန်မာ၊ နီပူး၊ အိုမန်၊ ကွာတာ၊ စိန့်ကပ်စ်နှင့် နေဗစ်၊ ဆောဒီအာရေးဘီးယား၊ စင်ကာပူ၊ ဆော်လမွန်အိုင်းစံလန်၊ တောင်ဆူဒန်၊ တန်ဂါ၊ တူဂို၊ ယူအေအီးနိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာသည် ဤစာချုပ်ကို လက်မှတ်မထိုးရသေးသောနိုင်ငံများအား လုံးဝ လက်မှတ်ထိုးလာစေရန်အပြင် တခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများအနေဖြင့်လဲ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုများကို ကာကွယ်၊ မြှင့်တင်လာစေရန်အတွက် ရှေ့သို့တိုးတက်လုပ်ဆောင်လာစေရန် အားပေးကူညီပံ့ပိုးပေးခြင်းများလုပ်ဆောင်ပေးပါသည်။

ယခုလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးလာခြင်းဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်တို့ တိုးတက်လာစေရေးအတွက် ကူညီပံ့ပိုးပေးရန်ရည်ရွယ်ပြီး ပြင်ဆင်ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်ထုတ်ဝေရန်အတွက် UK Foreign & Commonwealth Office က ကူညီပေးပါသည်။

ထိုလုပ်ဆောင်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ပြီးသည့်အခါတွင် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့် ပြုလုပ်ကျင်းပခဲ့သော အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် ယခုစာအုပ်တွင်ပါဝင်သည့် ဥပဒေရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာစီမံခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ပြီး အဓိကခေါင်းစဉ်များကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်းကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ယခုလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် နိုင်ငံသားနှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်အား အမြန်ဆုံးအတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးလာစေရန်အတွက် ပါဝင်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသူများအားလက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံရေး၊ ဥပဒေရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးစီမံခေါ်မှုများအားလုံး ကို ကျော်လွှားနိုင်ပြီး စာချုပ်လက်မှတ်ထိုးရန်အတွက် လိုအပ်သော ပြောင်းလဲမှုများကိုလဲ ဖော်ဆောင်နိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ တခုမှာကြားလို့သည်မှာ စာချုပ်ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသေးသည့်နိုင်ငံတွင် စာချုပ်ပါအပိုဒ်များအား ရရှိကျင့်သုံးရမည်ဟု မဆိုနိုင်သော်လဲ စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးခြင်းသည် ခရီးလမ်းရှည်တခုကို စတင်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ စာချုပ်ပါအကြောင်းအချက်များကို အပြည့် အဝအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (အခန်း ၃) အပါအဝင် တခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများကလဲ ပိုင်းဝန်းကူညီမှုများ ပေးအပ်သွားမည်ဖြစ်သည်။

Patrick Mutzenberg
Director, Centre for Civil and Political Rights

မိတ်ဆက်

ယခုလမ်းညွှန်တွင် နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရန် အာသီသရိုသောနိုင်ငံတော်အဆင့်တာဝန်ရှိသူများအတွက်လက်တွေ့ကျသည့်သတင်းအချက်အလက် များအား တိကျရှင်းလင်းစွာ ရေးသားထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်တာဝန်ရှိသောဌာနများနှင့် အေဂျင်စီများမှ ကိုယ်စားလှယ်များအတွက် စာချုပ်အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးခြင်းအဆင့်ဆင့် ကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် အထူးအသုံးဝင်မည့် သတင်းများနှင့် အကြောင်းအရာများကို အဓိက မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ယခင်ရင်းမြစ်များတွင်ဖော်ပြထားပြီးသားဖြစ်သည့် အချက်များအား ပြန်လည်ဖော်ပြခြင်း မဖြစ်ရလေအောင် ရှောင်ရှားထားပါသည်။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် အကြောင်းနှင့် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအပါအဝင် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်စောင့်ကြပ်မှုဆိုင်ရာ အကောင်အထည်ဖော်မှုများအကြောင်းတို့ကို အသေးစိတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံသိရှိလိုပါက စင်တာက ထုတ်ဝေထားသည့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ- အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များအတွက် ပါဝင်ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်စာအုပ်တွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။¹

ထို့ပြင် ယခုလမ်းညွှန်ကို ယခင်က ထုတ်ဝေခဲ့သောလမ်းညွှန်စာအုပ်များနှင့်အတူအသုံးပြု၍ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများအား လေ့ကျင့်ပညာပေးရာတွင်လဲ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

“စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးပြီးလို့ နိဂုံးချုပ်ပွဲပြီးသွားပြီးလို့ မယူဆစေချင်ပါဘူး။ စာချုပ်မှာပါတဲ့အခွင့်အရေးတွေကို အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်လာအောင် အခုမှ စလုပ်ရမှာလို့ သဘောပေါက်စေလိုပါတယ်။”

Judge Krister Thelin
Former Member of the UN HR Committee

¹ <http://ccprcentre.org/ccpr-ngo-guidelines>

စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးခြင်း (Ratification) လား အဆင့်လိုက်မဟုတ်ဘဲ တစ်ခါထဲ လက်မှတ်ထိုးခြင်း (Accession) လား

နိုင်ငံတကာစာချုပ်များကို လက်မှတ်ထိုးပြီး စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်လာစေရန်အတွက် နိုင်ငံများသည် စာချုပ်ကိုအတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးခြင်း (Ratification) သို့မဟုတ် အဆင့်လိုက်မဟုတ်ဘဲ တစ်ခါထဲ လက်မှတ်ထိုးခြင်း (Accession) ကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ထိုစကားလုံးနှစ်လုံးအကြားတွင် အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားမှုအနည်းငယ်ရှိသည်။ မည်သည့်စကားလုံးသုံးသုံး အဓိပ္ပာယ်မှာ စာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးခြင်းအားဖြင့် စာချုပ်ကိုလေးစား လိုက်နာမည်ဖြစ်ကြောင်း ထိုနိုင်ငံက သဘောတူညီလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှာ တခြားသော ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူစာချုပ်များအတိုင်းသာဖြစ်သည်။

စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း (Ratification) (ICCPR အပိုဒ် ၄၈၊ ၁-၂)

အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးရာတွင် အဆင့်နှစ်ဆင့်ရှိသည်။ ပထမအဆင့်မှာ နိုင်ငံတော် (နိုင်ငံတော်၏ကိုယ်စားပြုပုဂ္ဂိုလ်က) စာချုပ်ကို ပဏာမလက်မှတ်ထိုးလိုက်ပြီး နောက်တဆင့်တွင် လက်မှတ် ထိုးထားသည့်စာရွက်စာတမ်းကို နယူးဇီယောက်မြို့ရှိ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးထံ တွင် အပ်နှံသိမ်းဆည်းစေခြင်းဖြစ်သည်။ ပဏာမလက်မှတ်ကိုသာထိုးထားသည့် နိုင်ငံ သည် စာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်အပြည့်မပမရှိသေးချေ။ သို့သော် ပဏာမလက်မှတ်ထိုးလိုက်ခြင်းသည် စာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ စာချုပ်ပါအချက်များနှင့် မကိုက်ညီသည့်အချက်များကို ရှောင်ကြဉ်ပါမည်ဟု ရည်ရွယ်ကြောင်း၊ မကြာမီ အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးမည်ဖြစ်ကြောင်းအား အသိပေးအချက်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီးမှသာ ထိုနိုင်ငံအနေဖြင့် တရားရေးအရ လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိမည်ဖြစ်သည်။

အဆင့်လိုက်လက်မှတ်ထိုးဘဲ တကြိမ်ထဲ လက်မှတ်ထိုးခြင်း (Accession- ICCPR 48, 3-4)

ယခုလုပ်ငန်းစဉ်မှာ အဆင့်တဆင့်သာရှိသည်။ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးထားသည့်စာရွက်စာတမ်းကို ပဏာမလက်မှတ်ထိုး မနေတော့ဘဲ သို့မဟုတ် အဆင့်ဆင့်လုပ်ဆောင်နေမှုမရှိတော့ဘဲ တကြိမ်တစ်ခါထဲ လက်မှတ်ထိုးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

အတည်ပြုလက်မှတ်မထိုးခင်နှင့် ထိုးပြီးနောက်

အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီးသည့်နောက် သို့မဟုတ် အဆင့်လိုက်မထိုးဘဲ တခါထဲလက်မှတ်ထိုးလိုက ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် စာချုပ်တွင် ပါဝင်သည့်အပိုင်းများကို တရားဥပဒေကြောင်းအရ လေးစားလိုက်နာရန် တာဝန်ရှိသွားပြီဖြစ်သည်။ တခါတရံတွင် နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံသားနှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်မထိုးခင်က အပြည့်အဝလေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်သည်ဟု အထင်အမြင်မှားတတ်လေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် စာချုပ်ကိုအတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားသေး ခင်းမရှိသည့်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် စာချုပ်ကို လက်မှတ်မထိုးခင် စာချုပ်ပါအပိုင်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် သို့မဟုတ် ရရှိခံစားအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန် မလိုသေးကြောင်း သဘောပေါက်သင့်သည်။ အမှန်ဆိုရလျှင် စာချုပ်ကိုအတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းသည် စာချုပ်ပါ အပိုင်းများကိုအမှန်တကယ်ရရှိခံစားလာအောင် အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ရေရှည်ခရီးလမ်း၏ အစခြေလှမ်းသာဖြစ်ပါသည်။ ထိုခရီးလမ်းရှည်မှာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာရှည်တတ်သည်။ ယခုလမ်းညွှန်တွင်ပါဝင်သည့် အချက်အလက်များသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်မရေးထိုးရသော နိုင်ငံများအနေဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံရှိ ဥပဒေမူဘောင်များနှင့် စာချုပ်တို့အကြား ကွာဟမှုများကို သုံးသပ်နိုင်ပြီး ထိုအကြောင်းအရာများကို လက်မှတ်မထိုးမှီ ဖော်ထုတ်အဖြေရှာနိုင်စေရန်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဖြစ်၏။

စာချုပ်အသက်ဝင်ခြင်း (Enter into Force- ICCPR အပိုင်း ၄၉-၁) ထိုအဆင့်သို့ရောက်ရှိပြီဆိုပါက စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် စာချုပ်တွင်အသိအမှတ်ပြုထားသောအခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားနိုင်ရန် အတွက် လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုများကို လုပ်ကိုင်အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်လာပြီဖြစ်သည်။ (ICCPR အပိုင်း ၂-၂) အကယ်၍ စာချုပ်ပါအချက်များနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များ လိုက်လျောညီထွေစွာ ကိုက်ညီမှုမရှိပါက ပြောင်းလဲပစ်ရမည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက တရားဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အခြားသောကဏ္ဍများအရ လုပ်ဆောင်မှုများ လိုအပ်ကောင်း လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်ကို အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်နိုင်အောင် လုပ်ဆောင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ချက်များကို စာချုပ်ကိုစောင့်ကြပ်သည့် ကော်မတီဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (Human Rights Committee) က ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ထိုကော်မတီတွင် လွတ်လပ်ကျွမ်းကျင်သည့်သူ (၁၈) ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုသူများကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များက အဆိုပြုကာရွေးကောက်တာဝန်ပေးကြပါသည်။ ကော်မတီ၏အဓိကတာဝန်ဝတ္တရားတခုမှာ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် အပြုသဘောဆောင်သည့် အပြန်အလှန်ပြောဆိုမှုများမှတစ်ဆင့်

စာချုပ်ပါအချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုများကို သုံးသပ်ဆန်းစစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ကော်မတီကနေ၍ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံကို ပညာရှင်ဆိုင်ရာအကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ ပေးအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ တာဝန်ရှိချက်အရ နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီကို နိုင်ငံတော်အဆင့်အစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းရပါသည်။ စာချုပ်အသက်ဝင်လာပြီး (၁)နှစ်အကြာ (အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးပြီး (၁၅) လအကြာ) တွင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက ကော်မတီထံ ပထမဦးဆုံး ကနဦးအစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းရပါသည်။ (ICCPR အပိုဒ် ၄၀)² ထို့ကြောင့် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ပုံမှန်အစီရင်ခံစာများကို ကော်မတီသို့ သုံးနှစ်မှ ခုနှစ်နှစ်ကြားအတွင်းတွင် လေ့လာသုံးသပ်ရန်တင်သွင်းရလေ့ရှိသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာထဲတွင် စာချုပ်ပါအချက်များကို အစိုးရအနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေကြောင်း အသေးစိတ်တင်ပြအစီရင်ခံရသည်။ အစိုးရနှင့် တခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများကတင်သွင်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များအပြင် အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ကော်မတီဝင်များ အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အရာများအပေါ် အခြေခံ၍ ကော်မတီသည် စာချုပ်ပါအချက်များကို ထိရောက်စွာ မည်ကဲ့သို့အကောင်အထည်ဖော်သင့်ကြောင်း အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ ထုတ်ပြန်ပါသည်။ အတွေ့အကြုံများအရပြောရမည်ဆိုလျှင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ပညာရှင်များဖြစ်သည့် ကော်မတီဝင်များထံမှ အကြံဉာဏ်များရရှိလေ့ရှိကြပြီး အခြားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများထံမှလဲ မတူညီသော ကူညီထောက်ပံ့မှုများ ရရှိတတ်ကြပါသည်။

လက်မှတ်မထိုးသေးသည့်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းအခြေအနေနှင့် နိုင်ငံတကာစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးရာတွင် ကြုံရတတ်သောအခက်အခဲများအကြား ကွာဟမှုများစွာမရှိတတ်ကြပေ။ သို့သော် စာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးခြင်းအားဖြင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမျိုးစုံတို့မှတစ်ဆင့် ထိုကွာဟမှုများကို ဖော်ထုတ်နိုင်လာစေပြီး လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအပါအဝင် တခြားသောပါဝင် ပတ်သက်သည့်ဌာနများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာနိုင်စေမည်ဖြစ်သည်။

တခြားဖက်မှကြည့်မည်ဆိုလျှင်လည်း လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂဌာနများသို့ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းခြင်းသည် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးဖြစ်လာတတ်သည်။ အထူးသဖြင့် စာချုပ်တော်တော်များများကို လက်မှတ်ထိုးထားသည့်နိုင်ငံမျိုးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်အားနည်းသော နိုင်ငံမျိုးတို့တွင် ပိုဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုသို့သောအခက်အခဲမျိုးကို ကျော်လွှားနိုင်မည့်နည်းတစ်နည်းမှာ နိုင်ငံအတွင်း နိုင်ငံတော်အဆင့် အစီရင်ခံခြင်းနှင့်နောက်ဆက် တွဲလုပ်ဆောင်ခြင်း ယန္တရား (National Mechanism for Reporting and Follow-up - NMRF) ကဲ့သို့သော အထူးယန္တရားတစ်ခုကို ထူထောင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့စွဲစည်းထူထောင်ထားခြင်းဖြင့် လက်မှတ်ထိုးထားသည့်စာချုပ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပူးပေါင်း

² ကနဦးအစီရင်ခံစာနှင့် ပုံမှန်အစီရင်ခံစာအကြောင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသို့ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကတင်သွင်းရသည့် အဓိကစာရွက်စာတမ်းများအကြောင်းကို အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက “Guidelines for the treaty-specific document to be submitted by States parties under article 40 of the International Covenant on Civil and Political Rights” (http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&SymbolNo=C-CPR/C/2009/1) and “HRI/GEN/2/Rev.6.” (http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=HRI/GEN/2/Rev.6 &Lang=en) တွင်လေ့လာပါ။

ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။³ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ကုလသမဂ္ဂဌာနများဖြစ်သည့် OHCHR နှင့် UNDP⁴ တို့ကဲ့သို့သောဌာနများအပါအဝင် အခြားသောလက်တွဲဖော်အဖွဲ့များထံမှ အကူအညီများ ရယူလိုကောင်းလိုမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာသည် နိုင်ငံအတွင်းရှိ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသူများကို ကူညီပံ့ပိုးမှုအမျိုးမျိုးနှင့် အတွေ့အကြုံများမျှဝေခဲ့သည့်အစဉ်အလာကောင်းများရှိခဲ့ပါသည်။ သင့်လျော်မှန်ကန်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းဖြစ် စေရန်၊ စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် ကော်မတီထံ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရန် ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

³ NMRF နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံးက ထုတ်ဝေထားသည့် http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR_PUB_16_1_NMRF_PracticalGuide.pdf ကိုလေ့လာပါ။

⁴ Ref. UN General Assembly resolution 68/268 adopted on 9 April 2014(A/RES/68/268)

ခြွင်းချက်ထား လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း

အခြားသော နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များနည်းတူပင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတနိုင်ငံသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ပါအပိုဒ်တချို့ကို သဘောမတူညီပါက ထိုအပိုဒ်ကို ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း၊ မိမိ၏ယူဆချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။⁵ ထိုကဲ့သို့ ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ်ရေးထိုးမည် သို့မဟုတ် အယူအဆကို ထုတ်ဖော်ကြေညာမည်ဆိုပါက ထိုသက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအပေါ် ထိုအပိုဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ တရားရေးအရဆောင်ရွက်ရမည်ဟု မသက်ရောက်ပါ။ သို့ရာတွင် ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ် ထိုးသည့်အခါတွင် တခြားသောနိုင်ငံတကာစာချုပ်များနည်းတူ ခြွင်းချက်ထားမှုသည် တိကျရှင်းလင်းရမည်ဖြစ်သလို စာချုပ်၏ ရည်မှန်းချက် ရည်ရွယ်ချက်တို့နှင့် မကွဲလွဲရန်လိုသည်။⁶

စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် စာချုပ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးသည့်အချိန်နှင့် တကြိမ်ထည်း လက်မှတ်ထိုးလိုက်သော အချိန်မျိုးတွင်သာ ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ်ထိုးခြင်း၊ မိမိအမြင်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းများအားလုံးကို ရှင်းလင်းပြောကြားရမည်။ ထိုအပိုဒ်တွင်ပါဝင်သည့်အချက်များ ကို ဘယ်သို့လုပ်ဆောင်မည် သို့မဟုတ် ထိုအပိုဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ မည်သို့အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမည်ကို သေချာစွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရသည်။

ခြွင်းချက်ထား လက်မှတ်ထိုးမည်ဆိုပါက သို့မဟုတ် မိမိတို့၏ ရပ်တည်ချက်အမြင်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရှင်းပြမည်ဆိုပါက ထိုစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် အခြားအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများထံသို့ မိမိတို့ မည်သည့်အပိုဒ်ကို လက်မခံကြောင်း သို့မဟုတ် သဘောမတူကြောင်း သေသေချာချာ စာဖြင့်ရှင်းလင်းရေးသားပေးပို့ရသည်။ ထို့ပြင်မိမိတို့ ရပ်တည်ချက်အမြင်များကို ဘာကြောင့် ယခုကဲ့သို့သဘောထားရကြောင်းကို ရှင်းပြရသည်။ အကယ်၍ခြွင်းချက်ထားသော သို့မဟုတ် ရပ်တည်ချက်အမြင်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသောအချက်သည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ် ရည်မှန်းချက်၊ ဦးတည်ချက်ကို မသေ့ဖီသည့်အပြင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် တခြားနိုင်ငံများက ကန့်ကွက်မှုမရှိလျှင် ထိုအချက်များကို လက်ခံပြီး မှတ်တမ်းတင်ရသည်။

အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးသည့်အချိန်နှင့် တချိန်ထဲလက်မှတ်ထိုးသည့်အချိန်တို့ တွင် ခြွင်းချက်ထား လက်မှတ်ထိုးခြင်း သို့မဟုတ် ရပ်တည်ချက်အကြောင်းကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ပြီးဖြစ်သော်လဲ စာချုပ်ကော်မတီက ထိုနိုင်ငံကို ထိုသို့ခြွင်းချက်ထားမှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် အကြောင်းတရားများကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းရန်အတွက် ဆက်လက်အားပေးသွားနိုင်သည်။

⁵ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ်ထိုးထားသောနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များကို အပိုဒ်လိုက် နိုင်ငံအလိုက် သိရှိလိုပါက နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာက ထုတ်ပြန်ထားသည့် http://ccprcentre.org/files/media/List_of_ICCPR_reservations.pdf တွင် လေ့လာပါ။

⁶ Also ref. Vienna Convention on the Law of Treaties (VCLT), Arts. 19 – 23

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ် - သုံးသပ်ချက်

နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံတွင် ၁၉၆၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၁၆) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုပြဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ၁၉၇၆ ခုနှစ် မတ်လ (၂၃) ရက်တွင် စာချုပ်အသက်ဝင်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ဩဂုတ်လအထိ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း (၁၆၉) နိုင်ငံရှိသည်။⁷

ICCPR တွင် အပိုဒ်ပေါင်း (၅၃) ပိုဒ်ပါဝင်ပြီး အခန်း(၆) ခန်းခွဲထားသည်။⁸

အခန်း (၁) ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်

အပိုဒ် (၁) ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို အာမခံပေးရမည်။

အခန်း (၂) စာချုပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် နယ်မြေ

အပိုဒ် (၂) တွင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် မိမိတိုင်းပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာစိုးမိုးမှုအောက်တွင်ရှိသော မည်သည့်လူတိုင်းချင်းကိုမဆို စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို လေးစားပြီး ရရှိခံစားနိုင်အောင် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ မည်သူ့အပေါ်မှ မည်သည့်အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရဘဲ အခွင့်အရေးမျိုးဖောက်ခံရသူများအားလုံးကို ထိရောက်သော ကုစားမှုများ ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၃) တွင် စာချုပ်တွင်ပါဝင်သည့်အခွင့်အရေးများကို ကျားမတန်းတူရရှိခံစားနိုင်ရန် ဖော်ပြထားသည်။

အပိုဒ် (၄) တွင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် အချို့သောခြွင်းချက်အခြေအနေမျိုးတွင် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးတချို့ကို ကန့်သတ်ကောင်း ကန့်သတ်နိုင်သည်။ သို့သော် အပိုဒ် ၆၊ ၇၊ ၈၊ (၁-၂)၊ ၁၁၊ ၁၅၊ ၁၆ နှင့် ၁၈တို့ကို ခြွင်းချက်ထားကန့်သတ်၍ မရချေ။

အပိုဒ် (၅) စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်မည်သည့်နိုင်ငံဖြစ်စေ၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်စေ၊ မည်သူတိုင်းတယောက်ကဖြစ်စေ တခြားသူတိုင်း၏အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက် ကန့်သတ်ရန် ဤစာချုပ်ကို တလွဲသုံးစားမပြုရ။

⁷ နိုင်ငံသားနှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို နောက်ဆုံးလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်စာရင်းကို သိရှိလိုပါက စာချုပ်များလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့်နိုင်ငံများစာရင်း https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=en တွင်ကြည့်ပါ။

⁸ စာချုပ်အပြည့်အစုံနှင့် အပိုဒ်အလိုက် သေးစိတ်ရှင်းလင်းမှုများကို သိရှိလိုပါက စင်တာကထုတ်ဝေသည့် <http://ccprcentre.org/ccpr-ngo-guidelines> လမ်းညွှန်ချက်တွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အခန်း (၃) လူတိုင်းတယောက်ချင်း၏ အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်မှု

အပိုဒ် (၆) တွင် သေဒဏ်ပေးခံရသောသူများအပါအဝင် လူသားတိုင်း၏ အသက်ရှင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးရမည်။ သေဒဏ်ပေးမှုကို အဆိုးဝါးဆုံးကျူးလွန်သည့်အခြေအနေမျိုးတွင်သာ တရားဥပဒေအရ ကျင့်သုံးရမည်။

အပိုဒ် (၇) နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်း၊ လူသားမဆန်စွာ ဆက်ဆံမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာနိမ့်ကျစေသော အပြစ်ပေးမှုများ အားလုံးကို တားမြစ်သည်။ ထို့ပြင် တရားဝင်ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိသော ဆေးဝါးစမ်းသပ်မှုများကိုလဲ တားမြစ်သည်။

အပိုဒ် (၈) ကျွန်ုပ်ပြုခြင်း၊ ကျွန်ုပ်အဖြစ်ရောင်းဝယ်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခြင်းနှင့် နည်းမျိုးစုံဖြင့် အမွေစေခိုင်းခြင်းများအားလုံးကို တားမြစ်သည်။

အပိုဒ် (၉) ဥပဒေခွဲဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် တရားလက်လွတ်ချုပ်နှောင်ခြင်းကို တားမြစ်သည်။

အပိုဒ် (၁၀) လွတ်လပ်မှုရုတ်သိမ်းခံရသောသူများအား သင့်လျော်သည့် ထိမ်းသိမ်းရေးစခန်းအခြေအနေများဖြင့် ကာကွယ်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၁၁) စာချုပ်စာတမ်းပျက်ကွက်ခြင်းကြောင့် ထောင်ချအရေးယူခြင်းကို တားမြစ်သည်။

အပိုဒ် (၁၂) နိုင်ငံအတွင်း တရားဝင်နေထိုင်သူများအား နိုင်ငံအတွင်းလွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်နှင့် နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာခွင့်တို့ကို ကာကွယ်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၁၃) နိုင်ငံအတွင်း တရားဝင်နေထိုင်သော နိုင်ငံခြားသားကို အခြေအနေအတိုင်းအတာတခုအထိ နေထိုင်ခွင့်ပြုရမည်။

အပိုဒ် (၁၄) ရာဇဝတ်မှုဖြစ်စေ တရားမမှုဖြစ်စေ အမှုရင်ဆိုင်နေသောလူတိုင်းအား မျှတသော တရားခုံရုံးရရှိခွင့်ရရှိစေရန် ကာကွယ်ပေးရမည်။ ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှမှု၊ တရားရုံးရှေ့တွင် မှန်ကန်စွာကြားနာမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာအမှုများအတွက် သက်ဆိုင်သည့် ကာကွယ်ပေးမှုများ စံစားနိုင်မှုရရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၁၅) နောက်ကြောင်းပြန်ဥပဒေထုတ်ပြန်၍ တရားစွဲဆိုခြင်းကို တားမြစ်သည်။

အပိုဒ် (၁၆) လူတိုင်းတရားဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် လူသားကဲ့သို့ အသိအမှတ်ပြုဆက်ဆံခံပိုင်ခွင့်၊

အပိုဒ် (၁၇) လူတိုင်း၏ ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ပေးခွင့်၊

အပိုဒ် (၁၈) လူတိုင်း လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်စဉ်းစားခွင့်၊ ယုံကြည်၊ ကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် ဘာသာကူးပြောင်းခွင့်၊

အပိုဒ် (၁၉) လူတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ သတင်းများ ရရှိပိုင်ခွင့်

အပိုဒ် (၂၀) စစ်ပွဲများအတွက် လှုံ့ဆော်ခြင်းများ၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေးအမုန်းတရား လှုံ့ဆော်ဟောပြောမှုကို တားမြစ်ခြင်း၊

အပိုဒ် (၂၁) လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း၊

အပိုဒ် (၂၂) အလုပ်သမားသမဂ္ဂများဖွဲ့စည်းခွင့်ပါဝင်ခွင့်အပါအဝင် လူတိုင်း၏ အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း၊

အပိုဒ် (၂၃) မိသားစုကို လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏အခြေခံကျသောအစိတ်အပိုင်းတခုအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးတို့ လက်ထပ်ခွင့်၊ အတင်းအကြပ်လက်ထပ်ပေးခြင်းကို တားမြစ်ခွင့်၊ လက်ထပ်ချိန်၊ ပေါင်းသင်းချိန်နှင့် ကွာရှင်းချိန်တွင် လင်မယားအကြား တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိအောင် အာမခံပေးခြင်း၊

အပိုဒ် (၂၄) ကလေးတိုင်းကို မွေးစာရင်းရရှိခွင့်အပါအဝင် တန်းတူဆက်ဆံခွင့်၊

အပိုဒ် (၂၅) နိုင်ငံသားတိုင်းမဲပေးခွင့်၊ အချိန်မှန်မှန်ကျင်းပပြီး စစ်မှန်သော ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ရွေးချယ်ခံပိုင်ခွင့်နှင့် လှိုဏ်မဲဆန္ဒစနစ်ဖြင့် လူတိုင်းမဲပေးနိုင်ခွင့်၊ နိုင်ငံတော်၏ အများဆိုင်ရာရုံးများအား အများနှင့်တန်းတူ လက်လှမ်းမှီနိုင်စေခြင်း။

အပိုဒ် (၂၆) လူတိုင်းတရားဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှဖြစ်ရမည်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှန်သမျှကို ထိရောက်သော တန်းတူ ကာကွယ်ပေးမှုများ အာမခံပေးခြင်း၊

အပိုဒ် (၂၇) တိုင်းရင်းသား၊ ဘာသာရေးနှင့် ဘာသာစကားအလိုက် လူနည်းစုများ၏ ပုဂ္ဂလိကကိတ်ဆက်ပစ္စည်းများကို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် အခြားအုပ်စုဝင်များရှိနေသောရပ်ရွာအတွင်း မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးနှင့် ဘာသာစကားတို့ကို ကျင့်သုံးခွင့်ရရှိစေခြင်း။

အခန်း (၄) လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီကို ထူထောင်ခြင်းနှင့် လည်ပတ်ခြင်း။

အပိုဒ် (၂၈) မှ (၄၅) တို့တွင် စာချုပ်ကို စောင့်ကြပ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီထူထောင်မှုကို ဖော်ပြထားပြီး လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖော်ပြထားသည်။

အခန်း (၅) အထွေထွေဆိုင်ရာ အပိုဒ်များ

အပိုဒ် (၄၆) နှင့် (၄၇) တို့တွင် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်ကိုလေးစားမှုဆိုင်ရာ အချက်များ၊ လူတိုင်း သဘာဝ၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုနှင့် ရင်းမြစ်များကို လွတ်လပ်စွာ ရရှိခံစားခွင့်ရှိသည်ဆိုသော မွေးရာအခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြထားသည်။

အခန်း (၆) စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်လာစေရန်အတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာအဆင့်များ

အပိုဒ် (၄၈) မှ (၅၃) တို့တွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များတွင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များလုပ်ခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ပုံစံများကို ဖော်ပြထားသည်။

အပိုဒ်များနှင့် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည့် အကြောင်းအရာများ

အကြောင်းအရာနှင့် အခြေအနေတို့ ကွဲပြားကောင်းကွဲပြားနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်တွင်ပါဝင်သည့် အချို့သောအပိုဒ်များကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းပြနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ရှင်းပြချက်သည် စာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးရန်စိတ်ဝင်စားသည့်နိုင်ငံမျိုးအတွက် စိတ်ဝင်စားကောင်းပါလိမ့်မည်။ ထိုစာချုပ်အပိုဒ်များနှင့်အကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစင်တာက ပါဝင်သတ်သက်သူများနှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများနှင့်အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတို့၏ အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံ၍ ရွေးချယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အပိုဒ်(၁) : လူထု၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်

(၁) လူတိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုအခွင့်အရေး၏အယူအဆအရ လူသားတို့သည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေး အဆင့်အတန်းနှင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို လွတ်လပ်စွာရရှိခွင့်ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ သဘာဝကြွယ်ဝချမ်းသာမှုများနှင့် ရင်းမြစ်များကို အခွဲကင်းကင်းဖြင့် နိုင်ငံတကာနှင့် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အပြန်အလှန်အကျိုးဖြစ်စေမှုနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေအခြေခံမှုများအပေါ် အခြေတည်၍ လုပ်ဆောင်ရမည်။ မည်သူတစ်ဦးတယောက်၏ကိုယ်ပိုင် ဘဝကိုမှ ဖယ်ရှားပစ်ခြင်းမရှိစေရ။

(၃) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်မရရှိသေးသောနယ်မြေများအပါအဝင် လက်ရှိစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ကို ရရှိကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် အားပေးရမည်။ ထို့ပြင် ကုလသမဂ္ဂ၏ ပဋိညာဉ်နှင့်အညီ ထိုအခွင့်အရေးကို လေးစားရမည်။

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်တွင် အပိုဒ် (၁) တပိုဒ်ထဲတွင်သာ အများပြည်သူဆိုင်ရာအခွင့်အရေးပါဝင်သည်။ ပြည်သူ (people) အခွင့်အရေးဟု အပိုဒ် (၁) တွင်သာဖော်ပြထားပြီး ကျန်အပိုဒ်များတွင် လူတစ်ဦးချင်းအခွင့်အရေး (Individual rights) ဟု ညွှန်းဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့်အပိုဒ် (၁) တွင် ညွှန်းဆိုထားသော ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ဆိုသည်မှာ ကိုလိုနီအဖြစ်သိမ်းဆည်းခံရသောအခြေအနေမျိုးကို အဓိကဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများအကြောင်း ဆွေးနွေးရာတွင် အကြီးပင်တတ်လေ့ရှိသည်။

ယခုအပိုဒ် (၁) နှင့်ပတ်သက်၍ ပါဝင်ပတ်သက်သူများက အထူးစိတ်ဝင်စားမှုများရှိကြသော်လည်း ထိုအပိုဒ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ဆိုသည့်အကြောင်းအရာကို ကော်မတီအဆင့်တွင် တင်ပြပြောဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ဆွေးနွေးခြင်းမျိုး မရှိသလောက်ရှားပါးသည်ကိုတွေ့ရသည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုရေးရာကိစ္စအဖြစ်သတ်မှတ် ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးတော့မှသာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်ပြီးမှသာ ထပ်မံဆွေးနွေးသည်ကို တွေ့ရသည်။

အပိုဒ် (၁)နှင့်ပတ်သက်ပြီး အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ ထိုအပိုဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ တင်သွင်းဆွေးနွေးမည်ဆိုပါက ကော်မတီ၏ တဦးချင်းဆက်သွယ်တိုင်ကြားမှုလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်၍မရပါ။ တဦးချင်းမဟုတ်ဘဲ အများပြည်သူဆိုင်ရာအခွင့်အရေးမျိုးအဖြစ်သာ ကိုင်တွယ်လေ့ရှိပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအနေနှင့် အပိုဒ် (၁) အောက်တွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရသည့် အခြားအကြောင်းအရာများမှာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုမရှိသောနယ်မြေဒေသများတွင် အုပ်ချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခွဲထွက်ခြင်း၊ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ မူရင်းဌာနေပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်၍၊ ကြိုတင်အသိပေးပြီး သဘောဆန္ဒအလျောက် ပိုင်ဆိုင်နိုင်သည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် မူရင်းဌာနေပြည်သူများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင်ပါဝင်မှု၊

အပိုဒ် (၂) ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း၊ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ ရရှိခံစားနိုင်စေ အောင်လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာမခံပေးခြင်းနှင့် ကုစားပေးမှုများကို လက်လှမ်းမီမှု

(၁) စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းသည် ယခုစာချုပ်တွင်အသိအမှတ်ပြုထားသောအခွင့်အရေးအားလုံးကို မိမိ တိုင်းပြည်နယ်နယ်စပ်နှင့် အာဏာသက်ရောက်သည့်ဧရိယာအတွင်းရှိ မည်သူတဦးတယောက်ကိုမဆို လေးစားပေးရန်နှင့် လူတိုင်းရရှိအောင်လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ လူမျိုးစု၊ အသားအရောင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားအယူအဆ၊ လူမျိုးဖြစ်မှုနှင့် လူမှုဖွဲ့စည်းမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးဖွားမှုနှင့် အခြားအဆင့်အတန်းမရွေး မခွဲခြားရ။

(၂) အကယ်၍ လက်ရှိတည်ရှိဆဲဥပဒေများနှင့်အခြားသောလုပ်နည်းလမ်းများမှ လုပ်ဆောင်ပေးထားခြင်း မရှိသေးပါက စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လက်ရှိစာချုပ်ပါ အပိုဒ်များနှင့်အညီ လိုအပ်သည့်ထိုဥပဒေများ သို့မဟုတ် တခြားလုပ်ဆောင်မှုများကိုလုပ်ဆောင်ပေးကာ စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကိုသက်ရောက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။

(၃) လက်ရှိစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်

(က) စာချုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ချိုးဖောက်ခံရသောသူများကို ထိရောက်သော ကုစားမှုများရရှိအောင် သေချာစေရမည်။ ထိုသို့ကျူးလွန်သူသည် တာဝန်ဝတ္တရားတခုကို ထမ်းဆောင်စဉ်ကျူးလွန်ပါက ကျူးလွန်မှုပိုမြောက်သည်။

(ခ) ကုစားမှုလိုအပ်သောသူတယောက်က တောင်းခံလာသည့်အခါ ထိုတောင်းခံမှုကို အရည်အချင်းပြည့်ဝပြီးလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော တရားစီရင်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်များက သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်၏ တရားဥပဒေစနစ်ကထုထောင်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသောအာဏာပိုင်များက ဆုံးဖြတ်ပေးပြီး တရားရေးဆိုင်ရာကုစားပေးမှုများကို ဖော်ဆောင်ပေးရမည်။

(င) တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်များကလဲ ထိုကုစားပေးမှုများကို တာဝန်အရ ထမ်းဆောင်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၂)အပိုဒ်ခွဲ (၁) တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိစေရဟုဖော်ပြထားရာတွင် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများ ကိုကာကွယ်ပေးရမည်ဆိုသည့်အပြင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုပပျောက်စေရန်အတွက် သင့်လျော်သလို လိုအပ်ချက်များကို စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်အစိုးရနိုင်ငံများက လုပ်ဆောင်ရန်တာဝန်ရှိသည်ဟု ဆိုထားသည်။ အပိုဒ် (၂၅)တွင်ဖော်ပြထားသည့် နိုင်ငံသားများနှင့်သက်ဆိုင်သည်ဟုသတ်မှတ်

ထားသည့် လူတစ် ဘုံမဟုတ် လူဦးရေတစ်စုတရားအတွက် ကန့်သတ်ထားသည့်အခွင့်အရေးမျိုးမှ လွဲ၍ ကျန်သောစာချုပ်အပိုင်းများကို စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာပိုင်နယ်မြေနှင့်အာဏာ သက်ရောက်ရာနယ်မြေအတွင်း လူမျိုးဖြစ်မှု၊ နိုင်ငံမဲ့မှု၊ ဒုက္ခသည်လျှောက်ထားမှု၊ ဒုက္ခသည်၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားမရွေး လူတိုင်းချင်းတိုင်း လေးစားရရှိခံစားခွင့်ရှိအောင် တာဝန်ယူရမည်ဖြစ်၏။

ကော်မတီက လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော “ခွဲခြားဆက်ဆံမှု”ဆိုသော အဓိပ္ပာယ်တွင် “လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားသောအယူအဆများ၊ တိုင်းရင်းသားနှင့် လူမှုဖွဲ့စည်းမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးဖွားမှုနှင့်အခြားအဆင့်အတန်းတို့အပေါ်အခြေခံပြီး ဖယ်ထုတ်ခြင်း၊ သီးသန့်ခွဲခြားခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဦးစားပေးခြင်းတို့အပြင် အခွင့်အရေးနှင့်လွတ်လပ်မှုများအားလုံးကို တန်းတူရရှိ အသိအမှတ်ပြု၊ ခံစား၊ ကျင့်သုံးခြင်းတို့အပေါ် မကောင်းသော သက်ရောက်စေခြင်းများ ရှိစေခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြထားပါသည်။^၉

အပိုဒ်(၂)အပိုဒ်ခွဲ(၂)တွင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးသည် စာချုပ်ကို ထိထိရောက်ရောက်နှင့် ပြည့်ပြည့်ဝဝအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်ချက်များကိုလုပ်ဆောင်ရမည်ဟု ဆိုထားသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် စာချုပ်ကော်မတီသည် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ်ထိုးထားချက်များ သို့မဟုတ်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များရှိပါက ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန်တို့ကို အမြဲတိုက်တွန်းနိုင်သည်။ ထို့ပြင် စာချုပ်ကို နိုင်ငံတော်အဆင့်ဥပဒေများနှင့်ကိုက်ညီစေရေး၊ ထုံးထမ်းစဉ်လာဥပဒေများအပါအဝင် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရေး၊ ပဲရစ်မူဝါဒနှင့်ညီသော အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို ထူထောင်လည်ပတ်စေခြင်းနှင့် တရားစီရင်မှုလွတ်လပ်စေခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

အပိုဒ် (၂) နှင့် (၃) တို့တွင် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ပိုင်အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ခံရပါက ထိရောက်သောကုစားမှုကို လူတိုင်းရရှိခံစားနိုင်ရေးကို အာမခံထားသည်။ ထိုအပိုဒ်သည် အပိုဒ် (၁၄) တွင်ဖော်ပြထားသည့် ထိရောက်သော ကုစားမှုများရရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်ဆိုသည့် အာမခံပေးချက်နှင့် အထူးသက်ဆိုင်နေသည်။ စာချုပ်၏ ပထမ နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့်စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် ယခုစာပိုဒ်ပါ တဦးချင်းတိုင်ကြားချက်များကို ကော်မတီက ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သည်ဆိုသောအချက်နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ကုစားမှုများရရှိခံစားခွင့်ရှိသောအခွင့်အရေးမျိုးသည် အရေးပေါ်အခြေအနေမျိုးတွင်ပင် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်၍ မရသောအမျိုးအစားများဖြစ်သည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ပတ်သက်သည့်အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးကို အပိုဒ် (၂) အောက်တွင် (တခါတရံ အခြားသောအပိုဒ်များအောက်တွင်လည်း) လာရောက်ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ- အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသမီးချင်းချစ်သူများ၊ အမျိုးသားချင်းချစ်သူများ၊ လိင်တူလိင်ကွဲချစ်သူများ၊ လိင်စိတ်ပြောင်းလဲထားသူများ၊ လိင်နှစ်မျိုးလုံးပါသူများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများအပါအဝင်

^၉ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်အမှတ် (၁၈) (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol.1)), § 6: <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments> အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်

တိုင်းရင်းသားနှင့် လူမျိုးစု လူနည်းစုများ၊ မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုများ၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာမရှိသော ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၊ ဒုက္ခသည်များ၊ ဒုက္ခသည်အဖြစ်လျှောက်ထားသူများ၊ နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ မိဘမပေါ်ဘဲ မွေးသည့်ကလေးများ၊ မတည်မငြိမ် ဖစ်ပွားနေသည့်ကာလအတွင်းဖြစ်ပွားသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့များက ကျူးလွန်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ခံရသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများကို ကာကွယ်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်လာတတ်သည်။

အပိုဒ် (၄) မြွင်းချက်ထားခွင့်ပြုခြင်း

(၁) တိုင်းပြည်အတွင်းအရေးပေါ်အခြေအနေတရပ်ကြုံတွေ့နေရပြီး တရားဝင်ထုတ်ပြန်ကြေညာမှုများ လုပ်ဆောင်ရပြီဆိုလျှင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ယခုစာချုပ်တွင်ပါဝင်သည့်တာဝန်ဝတ္တရားတချို့ကို လက်ရှိအခြေအနေအပေါ်မူတည်၍ မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့်အခြေအနေမျိုးဖြစ်ပါက ကန့်သတ်ကောင်း ကန့်သတ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ကန့်သတ်မှုသည် တခြားသောနိုင်ငံတကာ ဥပဒေများအောက်တွင်ရှိသော တာဝန်ရှိမှုများနှင့် ကွဲလွဲမှုမရှိစေရန်လိုအပ်ပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်မှုသည် အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာနှင့် လူမှုစစ်မြစ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ခွဲခြားဖိနှိပ်ခြင်းမျိုးမဖြစ်စေရ။

(၂) အပိုဒ် (၆)၊ (၇)၊ (၈ အပိုဒ်ခွဲ ၁-၂)၊ (၁၁)၊ (၁၅)၊ (၁၆)၊ (၁၈) တို့ကို မြွင်းချက်ထားပိတ်ပင်ထားဆီး၍မရ။

(၃) ထိုသို့အပိုဒ်များကို မြွင်းချက်ထားကန့်သတ်မည့် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် ထိုသို့မြွင်းချက်ထား ကန့်သတ်မည့်အပိုဒ်ကို ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံမှတစ်ဆင့် အခြားစာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအား အမြန်ဆုံးအသိပေးမည်။ ထိုသို့အသိပေးရာတွင် မည်သည့် အချက်များကို မြွင်းချက်ထားပိတ်ပင်သည်၊ ဘယ်အတွက်ကြောင့်ပိတ်ပင်သည်ဆိုသည့် အကြောင်းပြချက်များပါဝင်ရမည်။ နောက်ပိုင်းဆက်သွယ်မှုတွင် ထိုသို့မြွင်းချက်ထားပိတ်ပင်မှုကို မည်သည့်အချိန်တွင် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းမည်ဆို သည့်အချက်များလဲ ပါဝင်လေ့ရှိသည်။

အပိုဒ် (၄) တွင်မည်သည့်နိုင်ငံများက မည်သည့်အပိုဒ်များကို မြွင်းချက်ထားကန့်သတ်၍ကြောင်းကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။¹⁰ စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို မြွင်းချက်ထားကန့်သတ်မည်ဆိုပါက ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် မလွဲမရှောင်သာလုပ်ဆောင်ရန် ခြင်းသာဖြစ်ပြီး ယာယီအနေဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်ရမည်ကို သေချာစေရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ဖို့ အခြေအနေအရမဖြစ်မနေလုပ်ကိုလုပ်ဆောင်ရမည်အခြေအနေမျိုးဖြစ်ကြောင်း ကျိုးကြောင်းဆိုင်လုံဖို့ လိုအပ်သည်။ သို့သော် အပိုဒ် (၄) အပိုဒ်ခွဲ (၂) တွင်ဖော်ပြထား သည့်အခွင့်အရေးများအပေါ် မြွင်းချက်ထားပိတ်ပင်၍မရကြောင်း သေချာစေရမည်။¹¹

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေတရပ်ပြဌာန်းလိုက်ပြီး သို့မဟုတ် ပြဌာန်းခဲ့ပြီးဖြစ်ပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် အပိုဒ် (၄) တွင်ဖော်ပြထားသည့်အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် နောက်ဆက်တွဲမေးခွန်းများကို အသေးစိတ်ထပ်မံမေးမြန်းလေ့ရှိသည်။ အကယ်၍ အကြမ်းဖက်တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေတခုခုပြဌာန်းပြီး ထိုဥပဒေသည် မြွင်း ချက်ထားကန့်သတ်၍မရသောအပိုဒ်များနှင့် သက်ဆိုင်နေပါက သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများကို

¹⁰ အပိုဒ် (၄) နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၂၉ ကိုလေ့လာပါ။ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.11): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>
¹¹ နိုင်ငံအနေဖြင့် အရေးပေါ်အခြေအနေကို ထုတ်ပြန်ပြီး မည်သည့်အခြေအနေထုတ်ပြန်နိုင်ကြောင်းနားလည်မှုရှိစေကြောင်းကို သိရှိလိုပါကလူ့အ ခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၂၉) တွင် လေ့လာနိုင်သည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုနှင့် အခွင့်အရေးများကျင့်သုံးမှုတွင် ကန့်သတ်ချက်များထားရှိလာပါက ထိုအကြမ်းဖက်ဥပဒေနှင့် အပိုဒ်(၄) တို့သည် မကြာခဏဆိုသလိုဆက်စပ်လာတတ်သည်။

အပိုဒ် (၄) တွင် အတိအကျမဖော်ပြထားသော်လည်း ကော်မတီအနေဖြင့် ခြွင်းချက်ထားကန့်သတ်၍မရဟု သတ်မှတ်ထားသောအခြားသော အခြေခံအခွင့်အရေးများလဲ ရှိပါသေးသည်။ ထိုအခွင့်အရေးများမှာ အပိုဒ် (၂ ခွဲ ၃) ပါ တရားစီရင်မှုများနှင့်အခြားသော ကုစားမှုများကို လက်လှမ်းမှီခြင်း၊ အပိုဒ် (၉) ပါ စားစာခံအဖြစ် ခေါ်ဆောင်ခြင်း၊ ပြန်ပေးဆွဲခြင်းနှင့် တရားမဝင် ထိမ်းသိမ်းထားခြင်းတို့ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း၊ အပိုဒ် (၁၀) ပါ လူသားဆန်စွာဆက်ဆံခြင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီဆက်ဆံခြင်း၊ အပိုဒ် (၁၂)ပါ ပြန်လည်ပို့ဆောင်ခြင်းနှင့် လူအင်အားကို အတင်းအကြပ်ပြန်လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ အပိုဒ် (၁၄)နှင့် (၁၅)ပါ တရားရေးဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် အာမခံပေးမှု၊ အပိုဒ် (၂၀) ပါ စစ်ပွဲလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် လူမျိုးရေး၊ လူမျိုးစုနှင့် ဘာသာရေးမှန်းတီးမှုများဖြစ်ပွားလာအောင် ဝါဒဖြန့်သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် အပိုဒ် (၂၇) ပါ လူနည်းစုအခွင့်အရေးများအားကာကွယ်ပေးခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအနေဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့်လုပ်ငန်း စဉ်အောက်တွင် ထားရှိလုပ်ဆောင်နေသောအကြောင်းအရာများမှာ အကြမ်းဖက်မှု၊ ဒဏ်ခံခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများပြဌာန်းခြင်း၊ နိုင်ငံတနိုင်ငံအား အရေးပေါ် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းလုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်၊ အရေးပေါ် အခြေအနေကြေညာခြင်း၊ ခြွင်းချက်ထားကန့်သတ် ကျင့်သုံးခြင်း၊ စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည့် အချက်များအပါအဝင် တန်ပြန်အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ငန်းကြောင့် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများအပေါ် သက်ရောက်နိုင်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။

အပိုဒ် (၁၄) တရားဥပဒေရှေ့ တရားရုံးများရှေ့တွင် တန်းတူညီမျှခြင်းနှင့် မျှတသော တရားစီရင်မှု

(၁) လူတိုင်းသည် တရားဥပဒေနှင့် တရားရုံးများရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှဖြစ်ရမည်။ ရာဇဝတ်မှုဖြင့် စွပ်စွဲခံထားရသည့်တိုင်အောင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး၊ လွတ်လပ်ပြီး ခွဲခြားမျက်နှာလိုက်မှုမရှိသည့် ဥပဒေအရထုထောင်ထားသော တရားစီရင်မှု၏ရှေ့တွင် လူတိုင်းသည် မျှတစွာနှင့် လူအများကြားနာနိုင်သော စီရင်ချက်ထွက်ဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သတင်းဌာနများနှင့် အများပြည်သူကြားနာမှုသည် ပြည်သူလူထုတစ်ဦးစီ၊ လုံခြုံရေး၊ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုနှင့် ဒီမိုကရေစီလူ့ဘောင်အတွင်းရှိ အမျိုးသားလုံခြုံရေးတို့ကို ထိပါးနိုင်မည့်အခြေအနေမျိုးရှိပါက ၎င်းတို့ကို လုံးဝဖြစ်စေ အစိတ်အပိုင်းလိုက်ဖြစ်စေ ဖယ်ရှားပစ်ရမည်။ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကဘဝများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်လိုအပ်ချိန် သို့မဟုတ် အများပြည်သူ၏စိတ်ဝင်စားမှုက တရားဥပဒေအပေါ်အကျိုးစီးပွားချင်း သက်ရောက်မှုရှိပြီး အခွဲများရှိလာစေနိုင်သည့်အတွက် အထူးကန့်သတ်မှုများလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည့် အခြေအနေမျိုး သို့မဟုတ် အသက်မပြည့်သေး သည့်ကလေးငယ်များပါဝင်နေသည့်အငြင်းပွားမှုများတွင် အသက်မပြည့်သူများအကျိုးစီးပွားအတွက် လိုအပ်သောအခါမျိုးတွင်လည်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

(၂) ရာဇဝတ်မှုဖြင့်စွပ်စွဲခံရသောသူတိုင်းသည် တရားဥပဒေအရအပြစ်ရှိသည်ဟု ခိုင်လုံစွာမစီရင်မချင်း အပြစ် မရှိကြောင်းခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(၃) ရာဇဝတ်မှုဖြင့်စီရင်သည့်အခါတွင်ပင် ထိုသူသည် အနိမ့်ဆုံးအခြေအထားမျိုးဖြင့် (က) သူ့အပေါ်ချမှတ်သည့်အပြစ်ဒဏ်ကို အဘယ်ကြောင့်ချမှတ်ကြောင်းနှင့် မည်ကဲ့သို့ချမှတ်ကြောင်းကို သူ့နားလည်သဘောပေါက်သောဘာသာစကားဖြင့် အမြန်ဆုံး အသေးစိတ် သိရှိခွင့်ရှိသည်။

(ခ) ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်ရန် အယူခံဝင်ရန်အတွက်လိုအပ်သော အချိန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ပြီး မိမိကိုယ်တိုင်ရွေးချယ်ထားသည့် ရှေ့နေနှင့် ဆက်သွယ်နိုင်သည်။

(ဂ) နှောင့်နှေးကြန့်ကြာခြင်းမရှိဘဲ တရားရင်ဆိုင်ခြင်း

(ဃ) ထိုသူ၏ မျက်မှောက်ရေတွင်သာ တရားစစ်ဆေးစီရင်ခြင်း၊ သူကိုယ်တိုင်ရွေးချယ်ထားသည့် တရားရေးဆိုင်ရာအကူအညီနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ထံမှတစ်ဆင့် အကာအကွယ်ရယူခြင်း၊ သူ့ကိုပေးအပ်ထားသည့် တရားဥပဒေအခွင့်အရေးများကို ရရှိစေခြင်း၊ ထိုသူတွင်လုံလောက်သောဓနကြေးမရှိပါက တရားရေးစနစ်က ကျခံပေးခြင်း၊

(င) ထိုသူဖက်ကထွက်ဆိုမည့် မျက်မြင်သက်သေများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အလားတူပင်ထိုသူအားဆန့်ကျင်ပြောဆိုမည့်မျက်မြင်သက်သေများကို ထိုအခြေအနေအတိုင်းစုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း

(စ) အကယ်၍ တရားခွင်တွင်သုံးသော ဘာသာစကားကို ထိုသူနားမလည်ပါက သို့မဟုတ် မပြောဆိုနိုင်ပါက ဘာသာပြန်ဝန်ဆောင်မှုကို အခမဲ့ဝန်ဆောင်ပေးခြင်း၊

(ဆ) အတင်းအကြပ် ဝန်ခံထွက်ဆိုခိုင်းမှု မလုပ်ခြင်း၊

(ဇ) အသက်မပြည့်သောကလေးသူငယ်များအမှုမျိုးဖြစ်ပါက လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် ၎င်းတို့၏အသက်နှင့် ၎င်းတို့ပြန်လည်နာလံထနိုင်စေမည်ဖြစ်သောအခြေအနေမျိုးနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ရမည်။

(ဈ) အပြစ်စီရင်ပြီးသောသူတိုင်းသည် စီရင်ချက်ကို အယူခံဝင်ခွင့်ရှိပြီး ထိုတရားရုံးထက် တစ်ဆင့်မြင့်သောတရားရုံးက စီရင်ချက်ကို တရားဥပဒေအရ ပြန်လည်သုံးသပ်ခွင့်ရှိသည်။

(ဍ) အကယ်၍လူတစ်ဦးကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ကြောင်းနောက်ဆုံးစီရင်ချက်ချခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းထပ်တွေ့သောအချက်များက ထိုအမှုကို ထိုသူကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်းနှင့် တရားဥပဒေ၏ မှားယွင်းမှုကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း နိဂုံးချုပ်ကောက်ချက်အနေဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လျှင် ထိုသို့ခံစားရသောသူတယောက်သည် ထိုသို့လွှဲမှားစွာအပြစ်ပေးခံခဲ့ရသည်အတွက် တရားဥပဒေနှင့်အညီ နစ်နာကြေးများကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုအချိန်က အဘယ်ကြောင့်ထိုသို့ဖြစ်စေခဲ့သည်ဆိုသည့်အချက်ကို အများသိအောင်သက်သေပြနိုင်ရမည်။

(ဎ) ဘယ်သူတစ်ဦးတယောက်ကိုမှ ထိုသူ အပြစ်ဒဏ်စီရင်ခံပြီးဖြစ်သော သို့မဟုတ် အမှုမှ ကွင်းလုံးကျွတ်လွတ်ပြီးဖြစ်သော ထင်ရှားသည့်အမှုတစ်ခုထည်းအတွက် နိုင်ငံတိုင်းရှိ ဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း နောက်တကြိမ် တရားစွဲဆိုခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးခြင်းမလုပ်နိုင်။

အပိုဒ် (၁၄ ခွဲ ၁) တွင် တရားရုံးနှင့်တရားခွင်တို့ရေတွင် တန်းတူညီမျှမှုရှိကြောင်း ယေဘုယျဆိုထားသည်။ ထို့ပြင်လူတိုင်းသည် လုပ်ပိုင်စွမ်းရည်၊ လွတ်လပ်သည့် ဘက်မလိုက်ဘဲ တရားဥပဒေနှင့်အညီဖွဲ့စည်းထားသည့် မျှတပြီး လူအများကြားနာနိုင်သောတရားရုံးများကို ရရှိပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း အာမခံထားသည်။ မိမိတို့၏အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်စွပ်စွဲခံပါက ပြန်လည်အမှုစွဲဆိုနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင် အများကြားနာနိုင်သောတရားရုံးများတွင် လိုအပ်ပါက သတင်းမီဒီယာနှင့် လူထုကို ပိတ်ပင်နိုင်ကြောင်း အထူးကိစ္စရပ်များကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အပိုဒ် (၁၄-ခွဲ ၂-၅) တွင် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်ကျူးလွန်ကြောင်းစွပ်စွဲခံရပါက လုပ်ဆောင်ရမည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဖော်ပြထားသည်။

အပိုဒ်ခွဲ (၆)တွင် ရာဇဝတ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားဥပဒေကြောင်းအရ ကမောက်ကမဖြစ်မှုကြောင့် မှားယွင်းမှုများရှိပါက နှစ်နာလျော်ကြေးများရရှိပိုင်ခွင့်များကိုလဲ ဖော်ပြထားသည်။ အပိုဒ်ခွဲ (၇)တွင် အပြစ်ဒဏ်စီရင်ပြီးဖြစ်သော သို့မဟုတ် ကွင်းလုံးကျွတ်လွတ်ပြီးဖြစ်သောအမှုမျိုးဖြင့် နောက်တကြိမ်စွဲဆိုခံ၊ အပြစ်ပေးခံရခြင်းမရှိအောင် ကာကွယ်ပေးထားသည်။¹²

တရားရုံးများရှေ့တွင် တန်းတူညီမျှခွင့်ရှိမှုသည် လူတိုင်းနှင့်သက်ဆိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်သူများ သက်သက်အတွက်မဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာနယ်နမိတ်အတွင်းတွင်ရှိသောသူအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဘဲ တန်းတူလက်လှမ်းမှီမှုရရှိခြင်းနှင့် ဆက်ဆံခံရခြင်းတို့လဲ ပါဝင်သည်။ အပိုဒ် (၁၄) တွင် လွတ်လပ်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသော တရားရေးဆိုင်ရာယန္တရား အထူးသဖြင့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့်ဆိုင်သည့်ယန္တရားရှိရမည်ဆိုထားသည်။ ကော်မတီ၏ ယေဘုယျသုံးသပ်ချက်အမှတ် (၃၂)၏ အပိုဒ်ခွဲ (၂၂-၂၄) တွင် စစ်ခုံရုံးများနှင့် အထူးခုံရုံးများ၊ ထုံးထမ်းစဉ်လာနှင့် ဘာသာရေးတရားရုံးများပါ ပါဝင်သည်။ တရားရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပေးဆောင်ရန်အခကြေးငွေမတတ်နိုင်သူကို အခမဲ့ဥပဒေအထောက်အကူများထောက်ပံ့ပေးရန် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို အားပေးတိုက်တွန်းသည်။ အလားတူအဖြစ်များကို အလားတူလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် ဖြေရှင်းသင့်သည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးသည် အခြေခံကျသည့်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် အပိုဒ် (၁၄)တွင် အာမခံပေးသည့်အချက်များကို ပြည်တွင်းဥပဒေများကပါ လိုက်နာလေးစားရန် လုပ်ဆောင်ဖို့လိုအပ်ပါသည်။ အပိုဒ် (၁၄) တွင်ပါဝင်သည့် မြွင်းချက်ထားလုပ်ဆောင်နိုင်သည့်အချက်များကို ကျင့်သုံးရာတွင် အမှန်တကယ် လိုအပ်မှသာလုပ်ဆောင်ကြောင်း အထူးကြပ်မတ်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။

ယခုအပိုဒ်တွင် ကော်မတီအနေဖြင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းစောင့်ကြပ်လုပ်ဆောင်နေသောအကြောင်းအရာများမှာ ငှားရမ်းနေထိုင်သူများအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်များအား ခန့်အပ်ခြင်း၊ ထုတ်ပယ်ခြင်းနှင့် စည်းကမ်းကြီးကြပ်ခြင်း၊ လူထုနှင့်ဆိုင်သည့်ဌာနများ၏ ပွင့်လင်းပွင့်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု၊ တရားစီရင်ရေးယန္တရားတွင် အကတိလိုက်စားမှု၊ တရားစီရင်ရေးယန္တရားရေးအတွက် ရင်းမြစ်များရရှိစေခြင်း၊ တရားရုံးများတွင် ဘာသာပြန်များ ရရှိစေခြင်း၊ ရှေ့နေများနှင့် အသံဖမ်းစက်ကိရိယာများ ရရှိနိုင်မှု၊ ဝန်ခံမှုအပေါ် အခြေခံပြီး စီရင်ချက်ချမှု၊ ထိမ်းသိမ်းထားရှိမှုကြာချိန်နှင့် တရားရုံးရှေ့မရောက်မှီကြာမြင့်ချိန်တို့ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် (၁၈) လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်၊ ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်

(၁) လူတိုင်း လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ခွင့်၊ ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုအခွင့်အရေးများထဲတွင် ထိုသူ၏ ရွေးချယ်ချက်အရ ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုတခုကို လွတ်လပ်စွာ ရရှိရေး သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲနိုင်ရေးတို့ပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် ထိုယုံကြည်မှုကို လူတိုင်းချင်းဖြစ်စေ အများလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် လက်တွဲပူးပေါင်း၍ဖြစ်စေ အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာတွင်ဖြစ်စေ ပုဂ္ဂလိကနေရာတွင်ဖြစ်စေ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ ဝတ်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စီရင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကျင့်သုံးခြင်း ပို့ချခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

¹² အပိုဒ် (၁၄) နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၃၂) ကိုလေ့လာပါ။ (CCPR/C/GC/32): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

(၂) မည်သူတစ်ဦးတယောက်ကိုမှ သူလွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ထားသည့် ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုတစ်ခုမှ တခြားတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းအောင် ဖြားယောင်းသွေးဆောင်အကြပ်ကိုင်ခြင်းမပြုလုပ်ရ။

(၃) ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုတစ်ခုကို လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းသည် ဥပဒေက ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်းသာဖြစ်ပြီး အများပြည်သူ လုံခြုံရေး၊ စည်းကမ်းထိမ်းသိမ်းရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အကျင့်သီလနှင့် အခြားသူများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ကိုကာကွယ်ရန်အတွက် လိုအပ်သည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ဖြစ်ရမည်။

(၄) စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မိဘအုပ်ထိမ်းသူများ၏ တရားဥပဒေနှင့်အညီ ဘာသာရေးနှင့်အကျင့်သီလပိုင်းပညာရေးတို့တွင် လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်ကို လေးစားသည့်အားလျော်စွာ ကလေးသူငယ်များ၏ ဘာသာရေးနှင့် အကျင့်သီလပိုင်းပညာရေးတို့နှင့် ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်ချက်တို့ လိုက်လျောညီထွေစွာဖြစ်အောင် သေချာစေရမည်။

အပိုဒ် (၁၈) တွင် လူတစ်ဦးတယောက်တိုင်းသည် တွေးခေါ်ခွင့်၊ ယုံကြည်ခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးခွင့်၊ မကျင့်သုံးခွင့်နှင့် ပြောင်းလဲခွင့်ရှိသည်ဟု ကာကွယ်ပေးထားသည်။¹³ ထို့ကြောင့် အပိုဒ် (၁၈) အောက်တွင်ကာကွယ်ပေးထားသည့်လွတ်လပ်ခွင့်များထဲတွင် ဘာသာကိုးကွယ်ခွင့်၊ ဘာသာမဲ့ဖြစ်ခွင့်၊ မကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် မည်သည့်ဘာသာကိုကိုးကွယ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်မပြောပိုင်ခွင့်လဲရှိသည်။ မိမိ၏ ဘာသာတရားနှင့်ယုံကြည်မှုကို ထုတ်ဖော်မပြောဆိုသောကြောင့် ထိုသူကို ဖယ်ထုတ်ခွင့်မရှိပါ။

အပိုဒ် (၁၈) တွင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ခွင့်နှင့် ယုံကြည်ခွင့်တို့အပေါ် ကန့်သတ်ချက်လုံးဝမရှိပါ။ ထို့အတူ လူတစ်ယောက်က ရွေးချယ်ထားသည့် ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုသက်ဝင်ယုံကြည်မှုအပေါ်တွင်လဲ ကန့်သတ်ချက်လုံးဝမရှိပါ။ အပိုဒ် (၁၈) တွင်ဖော်ပြထားသလို မိမိရွေးချယ်ထားသည့် ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုတစ်ခုကို အခြေအနေတစ်ခုအရ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် ကန့်သတ်ကောင်းကန့်သတ်နိုင်သော်လည်း ထိုအခြေအနေမျိုးသည် အပိုဒ် (၁၈ ခွဲ ၃) နှင့် အပိုဒ် (၂၀) တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်းသာဖြစ်ရပါမည်။ အကယ်၍ ဘာသာရေး ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ကျင့်စဉ်များသည် အပိုဒ် (၁၈ ခွဲ ၃) တွင်ဖော်ပြထားသည့်အခြေအနေ အတိုင်းမဟုတ်သည့်တိုင်အောင် ယခုအပိုဒ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်မဖြစ်ရပါ။

ကော်မတီသည် နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် လူအများစုကိုးကွယ် သည့်ဘာသာအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းတို့သည် အခြားသောလူနည်းစုဘာသာရေးများအပေါ် သို့မဟုတ် ထိုဘာသာအပေါ် မကိုးကွယ်သူများအပေါ် ခွဲခြားခြင်းမဖြစ်စေအောင် သတိထားလုပ်ဆောင်ရမည်ဟု ဆိုထားသည်။ ဘာသာရေးလူနည်းစုဝင်များ၏အခွင့်အရေးကို အပိုဒ် (၂၇) အောက်တွင် ကာကွယ်ပေးထားသည်ကို သတိပြုပါ။

တချိန်ထဲမှာပင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်၊ ယုံကြည်၊ ကိုးကွယ်ခွင့်သည် စာချုပ်တွင်ပါရှိသည့် တခြားအခွင့်အရေးများကို ဖော်ကားရန်အကြောင်းပြလုပ်ဆောင်၍မရကြောင်း အထူးသဖြင့် ထိရ လွယ်သောလူအုပ်စုဝင်များဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများ၊ နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများနှင့် လူနည်းစုများကို ဖော်ကားမရကြောင်း သေချာစေရမည်။

¹³ အပိုဒ် (၁၈) နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၂၂) ကိုလေ့လာပါ။ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.4): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

စာချုပ်ကော်မတီဖက်ကလဲ စစ်မှုမထမ်းမနေရအမိန့်ကို သီလအားဖြင့်ငြင်းဆိုခြင်းအား အပိုဒ် (၁၈) ဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်းဆိုထားသည်။ အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးအယူအဆ၊ ယုံကြည်ချက်တို့ဖြင့် ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့် လူ့အများသေကျေစေသည့်လက်နက်များအသုံးပြု၍ သတ်ဖြတ်ခြင်းမျိုးကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်သည်ဟု ဆိုထားသည်။

ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အနေဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး လုပ်ဆောင်နေရသည့်အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်များမှာ ဘာသာရေးကို တခြားဘာသာများကို မှတ်ပုံတင်ခွင့်မပြုဘဲ ဘာသာတခုကိုသာ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုခြင်း၊ နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်သတ်မှတ်ခင်း၊ ဘာသာရေးဆုတောင်းသည့်နေရာများကို ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ ဘာသာရေးကျေးပြောင်မှုကို အာမခံချက်ပေးခြင်း၊ ကူးပြောင်းမှုအပေါ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများထုတ်ပြန်ခြင်း၊ ကျောင်းများတွင် ဘာသာရေးစာများသင်ယူရန်အပါအဝင်အများပြည်သူအတွက်ဘာသာရေးလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရန် နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် (၁၉) လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ယူဆပိုင်ခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်

(၁) လူတိုင်း မည်သည့်စွတ်ဖက်မှုများမရှိလဲ တွေးခေါ်ယူဆပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။ သတင်းများ၊ အယူအဆမျိုးစုံကို နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ၊ စာဖြင့်ရေးသား၍ ဖြစ်စေ၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ၍ဖြစ်စေ ၊ အနုပညာနှင့် သတင်းဒီမိုကရေစီမှတစ်ဆင့် နယ်စည်းမခြားရှာဖွေပိုင်ခွင့်၊ လက်ခံပိုင်ခွင့်၊ ထုတ်လွှင့်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(၃) စာပိုဒ် (၂) တွင်ဖော်ပြထားသည့်အခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးရာတွင် အထူးတာဝန်နှင့် ဝတ္တရားများဖြင့် ကျင့်သုံးရမည်။ ကန့်သတ်မှုများရှိတတ်သော်လည်း ထိုကန့်သတ်ချက်များသည်ဥပဒေအတိုင်းလုပ်ဆောင်မှုနှင့် လိုအပ်သောကြောင့်သာ ဖြစ်ရမည်။

(က) တခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားရန်အလို့ငှာ၊

(ခ) နိုင်ငံတော်လုံခြုံမှုနှင့် လူထုစာရိတ္တစည်းကမ်းကိုထိမ်းသိမ်းရန် သို့မဟုတ် လူထုကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် စာရိတ္တကို ကာကွယ်ရန်၊

အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၁)သည် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ယူဆပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးထားသည်။ မည့်သည့်ခြွင်းချက်၊ ကန့်သတ်ချက်မှမရှိဟုဆိုထားသည်။¹⁴ လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယူဆပိုင်ခွင့်တွင် အတွေးအခေါ်များပြောင်းလဲပိုင်ခွင့်နှင့် အယူအဆကို တဦးတယောက်၏ အယူအဆကို မထုတ်ဖော်၊ မတင်ပြခွင့်လဲပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် အယူအဆများကိုဆုတ်ကိုင်ပိုင်ခွင့်၊ မဆုတ်ကိုင်ပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အကြပ်ကိုင်ခြင်းတစ်ခုတရားမပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ထားသည်။ ထို့ပြင် ယခုစာချုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးတခုနှင့်ပတ်သက်၍ အမြင်တင်ပြခြင်း၊ အားပေးထောက်ခံခြင်းတို့ကြောင့် လူတဦးဦးကို ထိခိုက်နစ်နာအောင်မပြုရဟုဆိုထားသည်။ ထို့ပြင် အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၁)အပိုဒ်ကို ခြွင်းချက်ထား လက်မှတ်ရေးထိုးမည်ဆိုပါက စာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဦးတည်ချက်တို့နှင့် မထိခိုက်စေရအောင် သတိထားရမည်ဖြစ်ပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေမျိုးတွင်ပင် ခြွင်းချက်ထားကျင့်သုံးခွင့်မရှိစေရပါ။

¹⁴ အပိုဒ် ၁၉) နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၃၄) တို့လေ့လာပါ။ (CCPR/C/GC/34): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၂) တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ရှင်းပြထားရာတွင် သတင်းများရရှိခွင့်ကိုပါ ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ထိုသတင်းများတွင်နိုင်ငံရေးအရ ပြောကြားချက်များ၊ အမြင်အယူအဆတခုခုနှင့် လူထုရေးရာတခုခုအပေါ် ထင်ဟပ်ပြောဆိုမှုများ၊ လှုံ့ဆော်ဟောပြောခြင်းများ၊ လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်း ဆွေးနွေးမှုများ၊ သတင်းတင်ပြမှုများ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အနုပညာဆိုင်ရာတင်ဆက်မှုများ၊ သင်ကြားမှုများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာဟောပြောမှုများ ပါဝင်ပါသည်။ တချို့သောအပိုဒ်တွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာအချို့ကို အခြေအနေတခုခုတွင် ကန့်သတ်ကောင်းကန့်သတ်ထားကြောင်း အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၃) နှင့် (၂၀) တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၂) တွင်ပါဝင်သည့်အချက်များကို ခြွင်းချက်ထားခြင်းကို လက်ခံကောင်း လက်ခံနိုင်ပါလိမ့်မည်။ သို့သော် အပိုဒ်တပိုဒ်လုံးကို ခြွင်းချက်ထားလက်မှတ်ထိုးခြင်းမျိုးမှာ စာချုပ်၏ ဦးတည်ချက်၊ရည်ရွယ်ချက်တို့နှင့် မကိုက်ညီလှပေ။

အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၃) သည် အပိုဒ် (၁၉) တွင်အာမခံပေးထားသည့် မည်သည့်အခွင့်အရေးများကို မည်သည့်အခြေအနေမျိုးတွင် ကန့်သတ်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသို့ကန့်သတ်နိုင်သည့်အကြောင်းအချက်များကိုဥပဒေထဲတွင်တိတိကျကျဖော်ပြထားရမည်။ အပိုဒ်ခွဲ (၃) နောက်ထပ်အပိုဒ်ခွဲ (က)နှင့်(ခ)တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ အမှန်တကယ်လိုအပ်မှသာ ကျင့်သုံးနိုင်ကြောင်း တင်းကြပ်မှုရှိရမည်ဖြစ်ပြီး အမှန်တကယ်လိုအပ်သလောက်သာ ကျင့်သုံးမှုမျိုးဖြစ်ရမည်။ အပိုဒ် (၁၉ ခွဲ ၃) တွင်မဖော်ပြထားသည့် အခြေအနေမျိုးကို ကန့်သတ်ခွင့်လုံးဝပြုမည်မဟုတ်ပါ။ ထို့အတူပင် ကန့်သတ်ချက်များသည် ကြိုတင်ရေးသားထားသည့် ရည်ရွယ်ချက်များအတိုင်းသာ ဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် သည်ဟုရေးသားထားသည့် အထူးလိုအပ်ချက်များနှင့်လဲ တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်မှုရှိနေရမည်။ ရိုးရာဓလေ့များ၊ ဘာသာရေးနှင့် တခြားထုံးထမ်းစဉ်လာဥပဒေများကြောင့် ကန့်သတ်ခြင်းများသည် ယခုစာချုပ်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။

အာဏာပိုင်များ၊ ရာဇဝတ်မှုကျင့်ထုံးများအား ဝေဖန်ပြောဆိုခြင်း၊ တားမြစ်ထားသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများအပေါ် ကျယ်ပြန့်သောအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ ပြောဆိုခြင်းတို့အပေါ် တားမြစ်ပိတ်ပင်သည့် ဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရှိနေခြင်း၊ လွတ်လပ်သော အွန်လိုင်းနှင့် အော့ဖ်လိုင်း သတင်းမီဒီယာများအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းတို့မှာလဲ အပိုဒ် (၁၉) နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိချေ။ ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအနေဖြင့် ဆက်လက်သုံးသပ်နေရသော အကြောင်းအရာများမှာ ဂျာနယ်လစ်များအပေါ် တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဆင်ဆာထားရှိခြင်းနှင့် ကိုယ်တိုင်ဆင်ဆာထားရှိခြင်း၊ အစိုးရအပေါ်ထိခိုက်မှုရှိနိုင်သော သတင်းများကို ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ အပိုဒ် (၁၉) တွင်အာမခံပေးထားသည့် လွတ်လပ်မှုများအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်း၊ လူမျိုးရေး၊ လူမျိုးစုနှင့် ဘာသာရေးအခြေခံသည့်အမုန်းတရားများလှုံ့ဆော်သောဥပဒေများအား အသုံးပြုခြင်း၊ အင်တာနက်ကို လက်လှမ်းမှီစေခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်ခြင်း၊ အစိုးရက ထိမ်းချုပ်မှုမရှိသော သတင်းမီဒီယာများရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

အပိုဒ် (၂၁) ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်

ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုရမည်။ ဒီမိုကရေစီလူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် အများပြည်သူ ဘေးကင်းရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အများပြည်သူကျန်းမာရေး စာရိတ္တနှင့် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ကို ကာကွယ်ရေးတို့အတွက် ဥပဒေနှင့်အညီပြဌာန်းလုပ်ဆောင်သည်မှလွဲ၍ မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မှ မလုပ်ဆောင်ရ။

အပိုဒ် (၂၁) သည် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ထိုကာကွယ်ပေးမှုတွင် ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် ကျင်းပခြင်းနှစ်မျိုးစလုံးကို ကာကွယ်ထားပေးပြီး ပါဝင်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုထားသည်။ ယခုအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ချက်များသည် အပိုဒ်၏ ဒုတိယပိုင်းတွင်ဖော်ပြထားသည့် အခြေအနေများဖြင့်သာ ကန့်သတ်၍ ရသည်။ စုဝေးမှုများသည် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် အခြားသောအကျိုးစီးပွားနှင့် ဆန့်ကျင်နေသော်လည်း အစိုးရက အပြည့်အဝကာကွယ်ပေးရန်လိုအပ်သည်။ စာချုပ်တွင် အာမခံပေးသည့်အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်စွာကာကွယ်ပေးပြီး ဒီမိုကရေစီကို ထိမ်းသိမ်းကျင့်သုံးခွင့်ပေးရန်လိုအပ်သည်။ အစိုးရ၏တာဝန်များထဲတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုကို အကြမ်းဖက်သည့်ပုံစံအဖြစ်မကူးပြောင်းသွားအောင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်တပ်များက အင်အားသုံးတိုက်ခိုက်ပြီး လှုံ့ဆော်ခြင်းများအား တားမြစ်ပေးရမည်။ နိုင်ငံ၏ နယ်နမိတ်အတွင်းတရားဝင်ရောက်ရှိနေသော နိုင်ငံခြားသားများအတွက် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကိုလဲ ကာကွယ်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၂၁) တွင် "ငြိမ်းချမ်းသော စုဝေးမှု"ကိုသာ ကာကွယ်ပေးမည်ဟုဆိုထားသည်။ စုဝေးမှုကိုလုပ်ဆောင်ရာတွင် အကြမ်းမဖက်ဘဲ ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့်လုပ်ဆောင်သောအခြေအနေမျိုးကို ညွှန်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ စုဝေးရာတွင်လက်နက်များကိုကိုင်ဆောင်ထားကြပါက ထိုလက်နက်များကို မသုံးစွဲသည့်တိုင်အောင် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုဟုဆိုနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင် ကျင်းပသူများ၏ မငြိမ်းချမ်းသောသတင်းစကားများ ဥပမာ- အမုန်းတရားလှုံ့ဆော်ခြင်း ပြုလုပ်ပါက အပိုဒ်(၂၁)၊ (၁၉) (၂) တို့အရ စီစဉ်သူများပါ ကန့်သတ်ခံရတတ်သည်။

ကိုယ်ပိုင်အိမ်များတွင်ကျင်းပသည့် ပုဂ္ဂလိကအစည်းအဝေးများကို ယခုအပိုဒ်တွင် ကာကွယ်ထားပေးပါ။ ယခုအပိုဒ်တွင်ကာကွယ်ထားပေးသည့် "စုဝေးမှု"ဆိုသည်မှာ အကြောင်းတရားနောက်ခံနှင့် အခြေအနေအပေါ်အခြေခံပြီး အမှုတခုချင်းစီကို ဆုံးဖြတ်ရသောအမှုများပင်ဖြစ်သည်။

ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတ်က ဆက်လက်သုံးသပ်နေရသောအကြောင်းအရာများမှာ စုဝေးမှုကို ခွင့်ပြုသည့် ဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအကြောင်း၊ ခွင့်ပြုခြင်းမခံရသောစုဝေးမှုများနှင့် ခွင့်မပြုသည့်အကြောင်းများအပေါ် ကျေနပ်ချက်၊ အစည်းအဝေးသည်တရားဝင်ဖြစ်မဖြစ် အများပြည်သူလုံခြုံရေးကို ထိခိုက်မှုရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်ရသည့် စံချိန်စံညွှန်း၊ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ အပါအဝင် နိုင်ငံ၏နယ်နမိတ်အတွင်းရှိ လူတိုင်းကို ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကိုအာမခံစေသည့် လုပ်ဆောင်မှု၊ စုဝေးမှုများကို လူစုခွဲရာတွင် တာဝန်ရှိသူများက အင်အားကိုလိုအပ်သည်ထက်ပိုမိုသုံးစွဲခြင်း၊ ခွင့်မပြုဘဲ စုဝေးမှုကြောင့် အပြစ်ပေး ဖမ်းဆီးမှုဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းများ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

အပိုဒ် (၂၂) အသင်းအဖွဲ့ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းခွင့်

(၁) လူတိုင်းအခြားသူများနှင့်ပူးပေါင်း၍ အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အကျိုးစီးပွားရေးကို ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ပါဝင်ခွင့်ရှိသည်။

(၂) ဒီမိုကရေစီလူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် အများပြည်သူ ဘေးကင်းရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အများပြည်သူကျန်းမာရေးစာရိတ္တနှင့် အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ကို ကာကွယ်ရေးတို့အတွက် ဥပဒေနှင့်အညီပြဌာန်းလုပ်ဆောင်သည်မှလွဲ၍ မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်မှ မလုပ်ဆောင်ရ။ တပ်မတော်နှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့၏ယခုအခွင့်အရေး ကျင့်သုံးမှုကို တရားဝင်ကန့်သတ်ခြင်း အဖြစ်တားဆီးခြင်းမပြုရပေ။

(၃) ယခုအပိုဒ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်၏ ၁၉၄၈ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပါဝင် ခွင့်ကိုကာကွယ်ပေးသည့်သဘောတူစာချုပ်ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပြုထားသည့်အားလျော်စွာ မျက်နှာလိုက်၍ လုပ်ဆောင်သည့်ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုမျိုး သို့မဟုတ် ထိုသို့မျက်နှာလိုက်သည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် လျှောက်ထားခြင်းမျိုးကို ဥပဒေအရ အရေးယူလုပ်ဆောင်ရမည်။

အပိုဒ် (၂၂) တွင် အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခွင့်ကိုကာကွယ်ပေးပြီး သမဂ္ဂများဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ပါဝင်ခွင့်ကိုလဲ ကာကွယ်ပေးထားသည်။ အပိုဒ် (၂၂ ခွဲ ၂) တွင် မည်သည့်အခြေအနေနှင့် အဖြစ်အပျက်မျိုးတွင် ကန့်သတ်မှုများထားကြောင်းကို လေ့လာနိုင်သည်။ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး စစ်တပ်သို့မဟုတ်ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခွင့်ကိုပိုမိုတင်းကြပ်ထားပါသည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်တွင် အသင်းအဖွဲ့ကို ရွေးချယ်မှု၊ ပြောင်းလဲမှုနှင့် မဝင်ရောက်ခွင့်တို့လဲ ပါဝင်ပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မဖြစ်မနေဝင်ရောက်ရမှုသည် အပိုဒ် (၂၂ ခွဲ ၁) ကို ချိုးဖောက်ရာရောက်သည်။ အမုန်းတရားများလှုံ့ဆော်သော၊ ခွဲခြားဖိနှိပ်မှုများလုပ်ဆောင်သော၊ အကြမ်းဖက်သော အသင်းအဖွဲ့များကို ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် တားမြစ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အခြားအပိုဒ်များဖြစ်သည့် အပိုဒ် (၁၉) (၂၀)နှင့် (၂၁) တို့နှင့်ပါ ဆက်စပ်နေသည်။

အပိုဒ် (၂၂) တွင်အသင်းအဖွဲ့များ၏ ရည်ရွယ်ချက်များအကြောင်းကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသဖြင့်အသင်းအဖွဲ့ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အားကစားအသင်းလဲဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် တရားရေးသက်ဆိုင်သူများအတွက် အကြမ်းမဝင်ပေ။ အသင်းအပင်းများဖွဲ့စည်းခွင့်ဆိုသည်မှာ လူတစ်ဦးတယောက်ချင်းက အဖွဲ့ကို ထူထောင်၍ ပါဝင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ထူထောင်ထားပြီးဖြစ်သောအဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် အများ၏အကျိုးစီးပွားနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၏လိုအပ်ချက်အရ အများထုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကိုလုပ်ဆောင်ပြီး အများနှင့်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရာလဲ မြောက်သည်ကို တွေ့ရသည်။

ယခုအပိုဒ်အောက်တွင်ပါဝင်သည့် အစိုးရတာဝန်များထဲတွင် တရားရေးဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ အနေဖြင့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာထောက်ကူမှုများပေးအပ်သည့်တာဝန်များပါဝင်သလို အသင်းအဖွဲ့ကို ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့များ က ဝင်ရောက်ခွတ်ဖက်မှုကိုတားဆီးပေးရန်လိုသည်။

ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အနေဖြင့် ဆက်လက်သုံးသပ်သွားရမည့်အကြောင်းအရာ များမှာ နိုင်ငံရေးပါတီများအပါအဝင် အသင်းအဖွဲ့များကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကန့်သတ်ချက်များ၊ လူ့အခွင့် အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း များပါအဝင် အဖွဲ့များ၏ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊

အသိအမြင်များ၏လွတ်လပ်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှု၊ လျှောက်ထားမှုများ၏ အရေအတွက်၊ ငြင်းပယ်မှုနှင့် ငြင်းပယ်ရသည့်အကြောင်းများ၊ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အာမခံပေးမှုများ၊ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် အဖွဲ့ဝင်များကို ခြိမ်းခြောက်နေမှုများ၊ အလုပ်သမားတချို့ကို ဦးတည်၍ သမဂ္ဂတွင်မပါဝင်အောင် လုပ်ဆောင်မှုများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ငွေရေးကြေးရေး သို့မဟုတ် တခြားသောပုံစံများဖြင့် ကန့်သတ်မှုများ တို့ဖြစ်ပါသည်။

အပိုဒ် (၂၅) ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

(က) လူထုရေးရာများတွင်ပါဝင်ခွင့်၊ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ မိမိရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသည့်ကိုယ်စားလှယ်မှတစ်ဆင့် ပါဝင်နိုင်သည်။

(ခ) စစ်မှန်၍ အချိန်မှန်ကျင်းပသည့် လူတိုင်းတန်းစီမဲပေးခွင့်ရှိသော ရွေးကောက်ပွဲများတွင် လှိုဏ်စနစ်ဖြင့် မဲပေး၍ဖြစ်စေ ကိုယ်တိုင်အရွေးခံ၍ဖြစ်စေ မိမိတို့၏ ဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ပြသ အာမခံပေးနိုင်သည်။

(င) တန်းတူညီစွာဖြင့် တိုင်းပြည်၏ လူထုဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမှီခွင့်ရှိသည်။

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ပါအခြားအပိုဒ်များနှင့် ယခုအပိုဒ်တွင်ပါဝင်သောအပိုဒ်များ၏ ကွာခြားချက်မှာ အပိုဒ် (၂၅) တွင်ပါဝင်သည့်အခွင့်အရေးများကို "နိုင်ငံသား" များအတွက်သာ ကန့်သတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။¹⁵ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေထဲတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်စံချိန်စံညွှန်းနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မျှမျှတတဖော်ပြသတ်မှတ်ထားမှသာ ယခုအပိုဒ်ကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် မွေးရာပါနိုင်ငံသားရပိုင်ခွင့်ရှိသူနှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်ကူးပြောင်းနိုင်ခွင့်ရှိသူတို့အကြား ကန့်သတ်ထားသော သို့မဟုတ် ကွဲပြားသောလုပ်ဆောင်နိုင်မှုများကို အကြိမ်ကြိမ်ဖော်ထုတ် ဟဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးများကို ကောင်းမွန်သည့်ရည်မှန်းချက်များအတိုင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သင့်သော ရည်ရွယ်ချက်နှင့် တိကျရှင်းလင်းသော သတ်မှတ်ချက်စံချိန်စံညွှန်းများရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ထားရှိသော ပေါ်လစီများနှင့် ကျင့်ထုံးများသည် ဘာသာတရားတခုကို ကိုးကွယ်သူများ၏ အခွင့်အရေးကျင့်သုံးမှုအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျိုး မဖြစ်စေရ။

ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တန်းတူညီတူမရှိမှုကို ပြောဆိုတိုင်း အပိုဒ် (၂၅) ကို အခြားအပိုဒ်များဖြစ်သည့် အပိုဒ် (၂)၊ (၃)၊ (၂၆) နှင့် (၂၇) တို့နှင့် ပူးတွဲပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ ယခုအပိုဒ်အောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီအနေဖြင့် ဆက်လက်လေ့လာသုံးသပ်ရန် လိုသောအကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်များမှာ အများပြည်သူဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှု၊ လူနည်းစုများ၊ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ ကိုယ်စားပြုခြင်း၊ တရားစီရင်ခံထားရသောသူများ၏ မဲပေးခွင့်၊ လွတ်လပ်၊ သန့်ရှင်းမျှတသည့်ရွေးကောက်ပွဲအပေါ် အာမခံချက်၊ အစိုးရနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဌာနများတွင် လူနည်းစုများ၏ ဘာသာစကားအသုံးပြုရေး စသည့်အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။

¹⁵ အပိုဒ်(၂၅) နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၂၅) ကိုလေ့လာပါ။ (CCPR/C/21/Rev.1/Add.7): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

အပိုဒ် (၂၇) လူနည်းစုဝင်လူသားများ၏ အခွင့်အရေး

တိုင်းရင်းသား၊ ဘာသာရေးနှင့် ဘာသာစကားလူနည်းစုများရှိနေသည့်နိုင်ငံမျိုးတွင် ထိုသို့သော လူနည်းစုဝင်များ၏ အခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်ရန်မသင့်ပါ။ အများသူငှာတို့နှင့် စုပေါင်းနေထိုင်သည့် အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကို ကျင့်သုံးခြင်း၊ မိမိတို့၏ ဘာသာတရား ဖော်ပြ ကျင့်ကြံခြင်း၊ မိမိတို့ဘာသာစကားကို ပြောဆိုခြင်းများ ကျင့်သုံးနိုင်ရမည်။

အပိုဒ် (၂၇) သည် လူနည်းစုတွင်ပါဝင်သော လူတစ်ဦးချင်း၏ အခွင့်အရေးနှင့်ဆက်စပ်သည်။¹⁶ ထို့ကြောင့် အပိုဒ်(၁)တွင်ဖော်ပြထားသည့် လူတိုင်းအခွင့်အရေးနှင့် ကွဲပြားသည်။ သို့သော် ထိုအပိုဒ်နှစ်ပိုဒ်စလုံးကို အုပ်စုတစ်စု၏အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ပေးရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။ (ဥပမာ - မူရင်းဌာနေပြည်သူများ) ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် အပိုဒ် (၂၇)ကို နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်တွင်ပါရှိသည့် တဦးချင်းဆက်သွယ်ရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ အပိုဒ်(၂၇)သည် လူနည်းစုအဖွဲ့ဝင်လူများ၏အခွင့်အရေးကိုလဲ အထူးကာကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအပိုဒ်သည် မကြာခဏဆိုသလို အခြားအပိုဒ်များဖြစ်သည့်အပိုဒ် (၂)၊ (၂၅) (၂၆) တို့နှင့်ချိတ်ဆက်နေပြီး လူနည်းစုများနှင့် မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအပေါ် ခွဲခြားဖိနှိပ်သည့်ကိစ္စနှင့်ဆက်စပ်နေတတ်ပါသည်။

အပိုဒ် (၂၇) အောက်တွင်ကာကွယ်ပေးထားသည့် လူနည်းစုအုပ်စုဝင်တဦး၏ အသိအမှတ်ပြုမှုသည် အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုခြင်းအပေါ် မမူတည်ပေ။ သူတို့တည်ရှိနေမှုအပေါ် အမြဲတမ်းပြုခြင်းနှင့်လဲ မဆိုင်ပါ။ လူနည်းစုအုပ်စုများသည် ထိုနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသား၊ ထာဝရဧည့်နိုင်ငံသားအဆင့်အတန်းရရှိစေရန် မလိုဘဲ ဥပမာ ရွေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ သို့မဟုတ် ယာယီဧည့်သည်များအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရခြင်းမျိုးလဲ ရှိပါသည်။

စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် အပိုဒ် (၂၇) တွင်အာမခံပေးထားသည့်အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရာတွင် အစိုးရက လုပ်ဆောင်မှုများကိုသာကာကွယ်ပေးရခြင်းမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံအတွင်းအခြားသူများက ကျူးလွန်လုပ်ဆောင်မှုများကိုလဲ ကာကွယ်ပေးရပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သည် အပိုဒ် (၂၇)တွင်ကာကွယ်ထားပေးသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်ခွဲခြားနိုင်ကြောင်းဆိုရာတွင် အထူးသဖြင့် မူရင်းဌာနေပြည်သူများ အတွက်သက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း၊ လယ်ယာမြေရင်းမြစ်ကို အသုံးချမှု၊ ရိုးရာမုဆိုးလိုက်နှင့် တံငါလုပ်ငန်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားနိုင်ရန်အတွက် ကောင်းမွန်သည့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုများလိုအပ်သလို လူနည်းစုအုပ်စုဝင်များနှင့် မူရင်းဌာနေလူမျိုးများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်စေမည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုချရာတွင် ပါဝင်ဖို့လဲ လိုအပ်ပါသည်။

ထို့ပြင်ကော်မတီသည် အပိုဒ်(၂၇) တွင်ကာကွယ်ပေးထားသည့်အခွင့်အရေးများကို စာချုပ်ပါ အခြားအပိုဒ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေမရှိဘဲ အသုံးမပြုနိုင်ကြောင်းဆိုထားသည်။ ဥပမာ အပိုဒ်(၂၇) တွင်ပါဝင်သော လူနည်းစုများနှင့် မူရင်းဌာနေလူထုတို့၏ ရိုးရာထုံးထမ်းစဉ်လာများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဖိနှိပ်၍အန္တရာယ်ပြုနေပါက ၎င်းတို့ကို ဆက်လက်အသုံးပြုနိုင်မည်မဟုတ်တော့ပါ။

¹⁶ အပိုဒ် (၂၇) နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ယေဘုယျထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် (၂၃) ကိုလေ့လာပါ။ (CCPR/C/21/Rev.1/Ad.5): <http://ccprcentre.org/ccpr-general-comments>

CCPR စင်တာ

CCPR စင်တာသည် ဆွီဇာလန်နိုင်ငံ ဂျီနီဗာမြို့တွင် အခြေချဖွင့်လှစ်ထားသော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့ရုံးများကိုလဲ အနောက်အာဖရိကရှိ လူမုန်းမြို့ တွင်၎င်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံချင်းမိုင်မြို့တွင်လဲ၎င်း ဖွင့်လှစ်ထားပါသည်။

CCPR စင်တာအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ်နှင့် ၎င်း၏နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်နှစ်ခုတွင် ပါဝင်သည့်အခွင့်အရေးများကို လူတိုင်းပြည့်ပြည့် ဝဝရရှိခံစားနိုင်ရန် ရည်မှန်းလုပ်ဆောင်နေပါသည်။

ထိုရည်မှန်းချက်ကို ပြည့်မီစေရန်အတွက် CCPR စင်တာသည် စာချုပ်ကို နိုင်ငံများက လက်မှတ်ထိုးလာစေရန်အတွက် ပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်ပေးယုံသာမက စာချုပ်ကို လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ ထို့ပြင်စာချုပ်ကို စောင့်ကြပ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်များကို အမှန်တကယ်အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများ၊ နိုင်ငံတော်နှင့်ရပ်ရွာအဆင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့များ၊ ကုလသမဂ္ဂကော်မတီတို့နှင့် အကျိုးပြုသော တွေ့ဆုံပြောဆိုမှုများကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက www.ccprcentre.org တွင် ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်

လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်

British Embassy
Rangoon